

Skýrsla framkvæmdastjórnar um starfsemi Rekstrarfélags Sarps árið 2017

Ársskýrsla flutt á aðalfundi Rekstrarfélags Sarps haldinn í Reykjavík 23. maí 2018.

Landskerfi bókasafna hf. hefur umsjón með rekstri Rekstrarfélags Sarps, í samræmi við þjónustusamning milli Landskerfis bókasafna hf. (LB) og Rekstrarfélags Sarps (RS).

Núgildandi samningur var gerður árið 2015 og gildir til 31. ágúst 2019. Gerður var viðauki við samninginn er nýr fagstjóri Sarps var ráðinn til starfa á árinu 2016 og tók hann gildi 18. nóvember 2016. Formlegt samstarf félaganna hófst haustið 2013 en þá var eldri þjónustusamningur undirritaður.

Markmið samstarfs RS og LB er að samnýta aðföng, auka gæðaeftirlit með skráningu í Sarp, stuðla að betri upplýsingagjöf til eigenda og notendabjónustu auk þess að auka aðgengi almennings að gögnum í Sarpi með því að gera þau aðgengileg í gegnum leitarvél, m.a. á vefnum leitar.is. Í þjónustusamningnum felst að LB tekur að sér daglegan rekstur og stjórnun félagsins, samningagerð, áframhaldandi kerfisþróun og notendabjónustu. Skrifstofa RS er staðsett í húsnæði LB að Katrínartúni 2, Reykjavík.

Stjórnun félagsins

Samkvæmt samþykktum RS er stjórnun félagsins tvíþætt. Annars vegar skal félagið skipað níu manna fulltrúaráði og skal formaður koma frá Þjóðminjasafni Íslands. Hins vegar skal ráðið kjósa úr sínum hópi þriggja manna framkvæmdastjórn.

Aðalfundur Rekstrarfélags Sarps var haldinn 18. maí 2017. Á fundinum var kjörið fulltrúaráð og það skipa: Anna Guðný Ásgeirsdóttir og Anna Lís Rúnarsdóttir frá Þjóðminjasafni Íslands, Anna María Urbancic og Dagný Heiðdal frá Listasafni Íslands, Gerður Róbertsdóttir frá Borgarsögusafni Reykjavíkur, Haraldur Þór Egilsson frá Minjasafninu á Akureyri, Inga Jónsdóttir frá Listasafni Árnesinga, Esther Anna Jóhannsdóttir frá Minjastofnun Íslands og Pétur Kristjánsson frá Tækniminjasafni Austurlands. Skv. grein 4.1 samþykktu skal formaður ráðsins vera starfsmaður Þjóðminjasafns og kom það í hlut Önnu Guðnýjar Ásgeirsdóttur.

Fulltrúaráðið kom saman að aðalfundi. Ráðið kaus einnig úr sínum hópi þriggja manna framkvæmdastjórn. Í stjórn voru kjörin: Anna Lís Rúnarsdóttir, formaður og Anna María Urbancic, gjaldkeri og Haraldur Þór Egilsson, ritari. Varamenn voru kjörnir: Anna Guðný Ásgeirsdóttir fyrir Önnu Lísu, Dagný Heiðdal fyrir Önnu Maríu og Gerður Róbertsdóttir fyrir Harald.

Fulltrúaráð

Fulltrúaráðið hélt tvo fundi á árinu. Meginhlutverk fulltrúaráðs samkvæmt samþykktum félagsins er að ákveða stefnu þess, kjósa framkvæmdastjórn og hafa eftirlit með starfsemi RS.

Fulltrúaráð kom saman að loknum aðalfundi 18. maí og kaus formann og framkvæmdastjórn. Þá hittist fulltrúaráðið á vinnufundi þann 23. nóvember kl. 10-15, þar sem unnið var að stefnumótun fyrir félagið. Unnið var áfram að stefnu félagsins um Sarp og sarpur.is og staðfesti fulltrúaráðið hana í kjölfarið í apríl 2018.

Framkvæmdastjórn

Framkvæmdastjórn félagsins fer með æðsta vald í málefnum þess á milli funda fulltrúaráðs og aðalfundar. Meginhlutverk framkvæmdastjórnar samkvæmt samþykktum félagsins er að hafa eftirlit með rekstri þess og sjá til þess að skipulag og starfsemi sé í góðu horfi, að taka ákvörðun um veitingu notendaleyfa og setja gjaldskrá fyrir þjónustu félagsins.

Framkvæmdastjórnin hélt 7 fundi á árinu. Eitt af stærri viðfangsefnum félagsins á árinu 2016 og 2017 var athugun á því hvernig taka mætti á því sem RS taldi ítrekaða ólögmæta notkun Ríkisútvarpsins ohf. (RÚV) á skráðu vörumerki félagsins, Sarpur, fyrir vefupptökusafn RÚV. Niðurstaða málsins varð sú að gengið var frá samningi á milli RS og RÚV sem undirritaður var 3. febrúar 2017. Með samningnum skuldbatt RÚV sig til að láta af allri notkun vörumerkisins Sarpur/Sarpurinn í starfssemi sinni fyrir 15. febrúar 2018. RÚV fékk síðan frest út febrúar til að standa við samkomulagið. Frá þeim tíma hefur RÚV hætt notkun á heitinu Sarpurinn. Þannig heitir smáforrit RÚV nú *RÚV appið* og vefupptökusafn á heimasíðu ruv.is *Upptökur* og ekki lengur *Sarpurinn*. Lénið sarpurinn.is er skráð á RS og vísar notendum inn á sarpur.is. Stjórn RS telur þessar málalyktir falla afar vel að hagsmunum félagsins og stefnt er að frekari kynningu á Sarpi á haustmánuðum.

Að frumkvæði framkvæmdastjórnar var unnin stefna fyrir félagið um Sarp og sarpur.is en á hana hefur áður verið minnst í kafla um fulltrúaráð. Megintilgangur stefnunnar er að setja viðmið varðandi framtíðarþróun kerfisins en jafnframt að auðvelda stjórn að taka ákvarðanir um álitamál sem upp geta komið.

Framkvæmdastjórn setur gjaldskrá fyrir þjónustu félagsins. Á aðalfundi 2016 voru kynntar breytingar á uppbyggingu gjaldskrár félagsins og tóku þær gildi á árinu 2017. Síðan þá er gjaldskráin þrepaskipt og tekur mið af ársverkafjölda aðildarsafns. Gjaldið hækkar á milli ára í takt við vísitölu neysluverðs. Gjaldskráin er aðgengileg á heimasíðu félagsins, <https://www.landskerfi.is/rekstrarfelag-sarps/felagid>.

Starfsmannahald

Sveinbjörg Sveinsdóttir, framkvæmdastjóri LB, sinnti áfram starfi framkvæmdastjóra RS en sérfræðingar LB sinntu afmörkuðum verkefnum og ráðgjöf við RS í um 60% starfshlutfalli.

Vala Gunnarsdóttir gegndi starfi fagstjóra Sarps, en hún var ráðin til LB í nóvember 2016. Hún var í hlutastarfi til að byrja með en var komin í 100% starf í febrúar 2017. Allur launa- og launatengdur kostnaður sem fellur til hjá LB vegna fagstjóra Sarps er endurgreiddur af RS. Verkaskipting á milli framkvæmdastjóra og fagstjóra Sarps er sú sama og áður, framkvæmdastjóri sinnir daglegum rekstri og starfsemi RS en fagstjóri heldur utan um kerfisþróun og notendabjónustu.

Rekstur RS

Félagið var rekið á grundvelli fjárhagsáætlunar sem samþykkt var í upphafi starfsársins og gerði áætlunin ráð fyrir að tekjur dygðu fyrir útgjöldum ársins.

Rekstrartekjur félagsins á árinu 2017 námu tæplega 34 millj. kr. en rekstrargjöld voru samtals 25 millj. kr. Hagnaður félagsins á árinu 2017 er rúmlega 9,2 millj. kr.

Rekstrartekjur ársins skiptast í tekjur vegna notendaleyfissamninga og styrki. Þar af voru tekjur vegna notendaleyfissamninga 32,7 milljónir króna og verkefnastyrkur úr safnasjóði 1,25 millj. kr. Rekstrargjöld ársins skiptast í rekstrarkostnað kerfis tæplega 9 millj. kr., laun og tengd gjöld 6,7 millj. kr. og skrifstofu- og stjórnunarkostnað 9,3 millj. kr.

Bókfært eigið fé í lok árs 2017 nemur tæplega 26 millj. kr. Eignir RS eru á sama tíma 27,5 millj. kr. skv. efnahagsreikningi. Þar af eru um 9,1 milljónir króna bundnar í Þróunarsjóði sem settur var á laggirnar á aðalfundi félagsins fyrir ári síðan og lítur hann sérstökum verklagsreglum líkt og kemur fram í skýringu 5 í ársreikningi. Tilgangur með sjóðnum er að gera félaginu kleift að leggja til hliðar fjármuni til að standa straum af kostnaði vegna stærri skrepa varðandi kerfisþróun Sarps og sarpur.is. Þannig mun félagið vera betur fjárhagslega í stakk búíð til að standa straum af slíkum kostnaði þegar hann fellur til.

Eiginfjárlutfall, sem er hlutfall eigin fjár af heildareignum var 94,4% árið 2017. Til samanburðar má geta þess að eiginfjárlutfall var 87,8% árið 2016 en 26,7% árið 2014. Veltufjárlutfall eða hlutfall skammtímaskulda af veltufé var 17,8 á árinu 2017, 8,2 árið á undan en 1,4 árið 2014. Það er því ljóst að fjárhagsleg staða félagsins hefur batnað verulega síðustu ár.

Nánari upplýsingar er að finna í ársreikningi RS fyrir árið 2017.

Af vettvangi kerfisþróunar, viðhalds og reksturs

Eitt verkefni er varðar áframhaldandi þróun Sarps hlaut styrk úr safnasjóði á árinu 2017 að upphæð 1,25 milljón króna. Þetta var verkefnið „Þarfagreining á innleiðingu strikamerkja í Sarp“.

Forritun vegna viðhalds kerfis og þróunar þess var í höndum fyrirtækisins PES ehf. Vegna breyttra forsenda í rekstri PES sagði PES sig frá samningnum á árinu og tók uppsögnin gildi 1. mars 2018. Í kjölfar uppsagnarinnar samdi RS við Prógramm ehf. um að þeir tækju að sér viðhald og þróun Sarps og sarpur.is og var samningur þar að lútandi undirritaður 15. desember 2017. Eftir sem áður er öll þróunar- og viðhaldsvinna unnin undir handleiðslu fagstjóra Sarps.

Á árinu voru kerfisuppfærslur sem unnar eru í svokölluðum sprettum alls fimm talsins. Hér var bæði um minniháttar viðhald að ræða sem og ýmsar kerfisviðbætur auk verkefna sem safnasjóður styrkti. Það verklag var viðhaft að ítarleg lýsing á innihaldi hvers spretts var send út á póstlista Sarps í kjölfar virkjunar hans. Kennslumyndbönd voru einnig útbúin og gerð aðgengileg á þjónustuvef. Á meðal stærri kerfisverkefna og -viðbóta má nefna: PDF útprent úr hinum ýmsu kerfiseiningum voru endurhönnuð og voru ýmis atriði úr styrkverkefninu „Notendavænni Sarpur“ uppfærð í kerfinu. Einnig var hafin vinna við þarfagreiningu fyrir strikamerkin.

Hýsing Sarps og sarpur.is er í höndum fyrirtækisins Þekking líkt og verið hefur.

Skráningarráð Sarps og skráningarhandbók

Skráningarráð Sarps sat einn fund á árinu 2017. Hlutverk ráðsins, sem hefur verið starfrækt frá árinu 2015, er að stuðla að samræmingu og gæðum skráninga í Sarp. Meginverkefni ráðsins er gerð og viðhald skráningarhandbókar Sarps auk þess sem ráðið ályktar um álitamál sem varða skráningu. Sjö kaflar skráningarhandbókarinnar eru aðgengilegir á þjónustuvef félagsins á slóðinni <https://www.landskerfi.is/leidbeiningar/sarpur/skraningarhandbok-sarps>. Inn-skráningar er krafist svo hægt sé að skoða skráningarhandbókina en allir starfsmenn aðildarsafna Sarps geta stofnað aðgang. Alls opnuðu 64 notendur þjónustusíðunnar yfirlit skráningarhandbókarinnar á árinu samtals 97 sinnum. Mest notaði kaflinn var Myndlist/Hönnun.

Heimasíða ráðsins er: <https://www.landskerfi.is/rekstrarfelag-sarps/samstarfsadilar/skraningar-rad> og þar má nálgast fundargerðir frá fundum þess. Árið 2017 sátu í ráðinu: Þorvaldur

Böðvarsson frá Þjóðminjasafni Íslands sem formaður, Anna Lís Guðmundsdóttir frá Borgarsögusafni Reykjavíkur, Inga Lára Baldvinsdóttir frá Þjóðminjasafni Íslands, Sigrún Ásta Jónsdóttir frá Byggðasafni Reykjanesbæjar og Steinar Örn Atlason frá Listasafni Íslands.

Fjöldi notenda – nýir notendur - umfang gagnasafnsins – heimsóknir á vefi

Héraðsskjalasafn Akraness bættist í hóp aðildarsafna Sarps í byrjun árs 2017 og skráir listaverkasafn sveitarfélagsins. Listasafn Einars Jónssonar bættist í hóp greiðanda en aðildarsamningur var undirritaður í lok árs 2016. Greiðendur á árinu voru 53 talsins, þar af voru 38 með sameignaraðild að félaginu og 15 með samstarfsaðild.

Í lok ársins 2017 voru 153 notendur með virkan aðgang að innri vef Sarps. Um 89,5% þeirra voru með kerfisaðgang sem gerir kleift að bæði lesa, skrá og breyta eldri færslum einhvers aðfangs í Sarpi (B – breytinga- og skráningaraðgangur), 3,3% notenda voru með aðgang sem gerir kleift að lesa og skrá færslur (S – skráningaraðgangur) og 7,2% notenda voru einungis með lesaðgang að kerfinu (L - lesaðgangur). Stór hluti skráðra notenda eða um 93% er því með skráningaraðgang að Sarpi. Einu sinni á ári eru notendur sem ekki hafa skráð sig inn í meira en ár gerðir óvirkir í kerfinu. Þann 31. desember 2017 voru 1.661.692 færslur skráðar í Sarp. Þann 27. apríl 2018 var fjöldi birtra aðfanga á sarpur.is 1.248.978 og þar af eru 1.233.935 aðföng birt á leitir.is.

Heimsóknir á sarpur.is hafa aukist jafnt og þétt frá því vefurinn var opnaður haustið 2013. Á árinu 2017 voru heimsóknir 105.298 talsins, en voru á árinu 2016 alls 85.169, 2015 alls 70.668 og 53.985 árið á undan. Fjöldi sýninga í birtingu á sarpur.is voru 39 á árinu en voru 28 á árinu 2016.

Almenn notendajónusta

Vefurinn landskerfi.is inniheldur bæði þjónustuvef með fjölbreyttum leiðbeiningum m.a. um notkun Sarps, og verkbeiðnakerfi fyrir fyrirsurnir sem koma frá viðskiptavinum Landskerfis bókasafna og Rekstrarfélags Sarps. Starfsfólk safnanna þarf að stofna aðgang á vefnum til þess að fá aðgang að verkbeiðnakerfinu, þjónustuvef og til að geta skráð sig á námskeið sem félagið heldur. Um leið og aðgangur er stofnaður er mælt með því að notendur skrái sig á póstlista Sarps þ.a. þeir fái tölvupósta frá félaginu um uppfærslur og fleira er kerfisrekstur varðar. Í apríl 2018 eru 111 starfsmenn aðildarsafna Sarps búnir að stofna aðgang á vefnum. Með hliðsjón af þeim fjölda sem hafði skráningaraðgang að Sarpi í lok árs 2017 má draga þá ályktun að enn vanti nokkuð upp á að notendur hafi stofnað aðgang að þjónustuvefnum.

Alls voru haldin fimm námskeið fyrir notendur Sarps á árinu 2017. Þar af voru tvö þeirra námskeið í skráningu og þrjú grunnnámskeið.

Lokaorð

Árið 2017 var unnið áfram að uppbyggingu Sarps eins og rakið hefur verið hér á undan. Gott samstarf hefur verið við Landskerfi bókasafna sem hefur haft jákvæð áhrif á rekstur og faglegt starf félagsins. Framkvæmdastjórn vill þakka fulltrúaráði og aðildarsöfnum Sarps fyrir gott samstarf á árinu. Sérstaklega er Sveinbjörgu Sveinsdóttur framkvæmdastjóra, Völu Gunnarsdóttur fagstjóra og öðrum starfsmönnum Landskerfis bókasafna færðar þakkir fyrir ánægjulegt og árangursríkt starf í þágu félagsins. Sarpur gegnir mikilvægu hlutverki í safnastarfi og gefur söfnunum færi á að koma til móts við vaxandi kröfur um aðgengi að safnkosti. Tækniframfarir, gæðamál og öryggi eru meðal þeirra áskorana sem félagið þarf sífellt

að takast á við til að tryggja að áframhaldandi þróun verði í takti við þarfir notenda og að Sarpur sé sú vandaða upplýsingaveita um menningararfinn sem honum er ætlað að vera.

F.h. framkvæmdastjórnar Rekstrarfélags Sarps

Anna Lísá Rúnarsdóttir, formaður

Anna María Urbancic, gjaldkeri

Haraldur Þór Egilsson, ritari